

Korompay Bertalan

(1908–1995)

A közelmúltban elhunyt kiváló folklorista, mint a századelő nagy nemzedékének egyik utolsó tagja, pátriárkai kort élt meg, és gazdag munkásságot hagyott maga után. Nem oly rég írt rövid életrajzában szükségesnek tartotta, hogy eredeti nevét feltüntesse: Krompecher. Szepességi polgárcsalád fiaként, nagy építészünk, Schulek Frigyes unokájaként ahhoz a magyarországi „hungarus” polgársághoz tartozott, amelynek meghatározó szerepe volt a századvég gyors és mégis organikus gazdasági, kulturális fejlődésében. A kiváló képességű ifjú, akit az Eötvös Kollégium „fejtapogató” tanárai azonnal felvettek a „kitűnőek iskolájába”, 1931-ben kapott magyar–német szakos tanári diplomát. Az évben megjelent disszertációja a könyv-, oklevél-, régiség- és népdalgyűjtő Jankovich Miklós irodalmi törekvéseivel foglalkozott. A témaválasztás mutatja a tudósjelölt érdeklődését. Pályája felfelé ívelt: a legjobb „műhelyek” nyíltak meg előtte. Az egyeztetődés finnországi ösztöndíj után Horváth János mellett töltött öt évet, majd 1936-tól a Néprajzi Múzeumban volt gyakornok. 1943 és 1950 között a Tanárképző Intézet besorozott tanáraként dolgozott, néprajzi előadásokat tartott és kutatott.

Ez az élet egészehez viszonyított rövid életszakasz adta meg Korompay Bertalannak a tudomány nyilvánossága előtti megmérettetés lehetőségét. Ezutáni státusa: „magányos kutató”.

A nagy változások Korompay Bertalant eltávolították a számára olyannyira kedves munkahelytől. A kitűnően felkészült tudós, szakmája elismert művelője, húsz éven át technikumban, majd a Kölcsey Gimnáziumban tanított. 1968-as nyugdíjazása után, hatvanéves korától kezdve szentelhetette magát újra kutatásainak. Választott tárgya iránti szeretete, a szellemi munka igénye mellett a kötelességudat, a munkának az a tisztelete is vezethette, amelyet országépítő, országszépítő őseitől kapott. Mert e tulajdonságok nélkül aligha terebélyesedhetett volna azzá az életmű, amelyet a szerző saját kiadásában 1989-ben megjelent két vas-kötet mutat fel.

Korompay Bertalan „A folklór mint tudomány” című, a Néprajzi Társaság ülésén elhangzott előadásában kifejtett nézetei és a „nyílt kritika” szükségességének hangoztatása után lett „persona non grata”, annak minden következményével, 1960-tól a néprajzi folyóiratok visszadobták cikkeit. A Nyelvtudományi Közleményekben és külföldi, elsősorban finnországi folyóiratokban jelenhettek meg írásai. A hazai elhallgattatás tökéletesen sikerült. És mégis készültek és készülhettek a tanulmányok – ugyanazzal az igényességgel, szakmai tudással –, mert voltak vele egyívású barátok, és mellette állt a megértő, a szakmában is otthonos társ, a kitűnő tanár és anya, valamint apósa, Horváth János. Volt honnan erőt merítenie!

A *Finn nyomokon – Folklór, néprajz, irodalom* című kétkötetes munka (Budapest, 1989.) az életmű reprezentatív összefoglalása. A cím első fele Korompay munkásságának arra az ágára utal, amely a *Kalevala* keletkezésével, a magyarországi párhuzamokkal, a magyar folklór nagy kezdeményezőivel (Arany László, Katona

Lajos, Vikár Béla stb.), az összehasonlító néprajz korábbi tudósaival (Reguly, Hunfalvy, Budenz stb.), tehát a finn irodalomnak és néprajztudománynak a hazai nyomaival, ösztönzéseivel foglalkozik. Ide tartoznak azok az írások is, amelyek egy-egy finn téma önálló elemzése, illetve a finn, pontosabban a finnugor néprajztudomány helyzetének, gondjainak bemutatásával, illetve története egyes kérdéseinek kimunkálásával foglalkoznak. A másik nagy téma, amely Korompay érdeklődésének előterében áll: a hazai folklór történetének újabb és újabb elemzésre készített kérdései (Gellért püspök őrlő dala, a jocularok, a virágénekek stb.), illetve a hazai folklór helyzetének kritikus, sőt negatív elemzése az 1940-es évektől kezdve. Negatív véleményét megírta a finnországi néprajztudomány műveléséről is. A különbség mindössze annyi volt, hogy míg itthon anatómát kiáltottak fejére, a finn kollégák elgondolkoztak javaslatain, és biztosították számára a publikálás lehetőségét.

Korompay Bertalan 1983-ban, harminc év távlatából vonta le – Hunfalvy Pál 1848-as „Napló”-jának sorait segítségül hívva – az akkor meddő harcok tanulságait, bizonyosságot téve tisztánlátásáról: „[A felszólaló] elméleti tudása mit sem ér, ha az erőviszonyokkal, a szövetségesek és ellenfelek nézeteivel és várható magatartásával nincs tisztában”.

A hatvan évre terjedő gazdag életmű középpontjában az összehasonlító folklór, az irodalomtörténet és nyelvtudomány komplex vizsgálata áll. Az összehasonlítás fő területe a finnugor távlat volt, amelynek múltját és jelenét éppen Korompay Bertalan elemző, történeti szemléleten nyugvó, kitűnő cikkei és tanulmányai hoztak közel a tudomány hazai és finnországi művelőjéhez.

T. Erdélyi Ilona

Retorikák, poétikák, drámaelméletek

(Irodalomtörténeti konferencia, Miskolc, 1995. május 22–25.)

A tudományos ülészakot a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének Reneszánsz-kutató Osztálya, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke és a Magyar Műhely szerkesztősége rendezte, az egyetemek régi magyar irodalomtörténeti tanszékeivel közösen. Támogatta a konferenciát a Magyar Tudományos Akadémia, Miskolc város Önkormányzata, a Miskolci Akadémiai Bizottság és az Universitas Könyvkiadó. A konferencia tudományos titkára Kecskeméti Gábor volt.

A konferencia tárgyának meghatározásával a szervezők Tarnai Andor emléke előtt tisztelgetek, aki kritikátörténeti szöveggyűjteményének bevezetőjében így fogalmazott: „Aki a magyar művelődés legrégibb századaiban vallott irodalmi nézeteket ismerni és e kor műveit a maguk történeti mivoltában is érteni akarja, az irodalmi gondolkodás olyan rendszereivel kell megbarátkoznia, melyek már rég a perifériára szorultak, s ma élő emlékei csak egyes korszakokra korlátozottan vagy sommásan elintézett tömegjelenségként fordulnak elő az irodalomtörténetekben.” Az ülészak előadói az e rendszerek feltárásában és jelentőségük felmérésében elért eredményeiket tárták a közönség elé.

Május 22-én délután a Miskolci Akadémiai Bizottság székházában került sor az ülészak megnyitására. Megnyitó beszédet mondott Terplán Zénó akadémikus, a Miskolci Akadémiai Bizottság elnöke.

Május 22-én délután, az első ülés keretében, Jankovics József elnökletével a következő előadások hangzottak el: